

оцінки окремих ігрових прийомів та інтегральну оцінку якості технічної підготовленості учня.

У нашому подальшому дослідженні буде визначено коефіцієнти вагомості окремих технічних прийомів різних спортивних ігор (A_j), а також коефіцієнти вагомості окремих помилок (A_{ij}), які мають місце під час виконання окремих технічних прийомів певної гри (кроки 1–3).

1. Азгальдов Г.Г. Потребительная стоимость и ее измерение. – М.: Экономика, 1971. – 166 с.
2. Райхман Э.П., Азгальдов Г.Г. Экспертные методы в оценке качества товаров. – М.: Экономика, 1974. – 151 с.

УДК 575.113.1:796(075.8)
ББК 28.04я73

Леонід Сергієнко

МЕТОДОЛОГІЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СПОРТИВНА ГЕНЕТИКА”

У статті сформульовані основні положення програми з навчальної дисципліни “Спортивна генетика”, представлений орієнтовний розподіл навчального часу за моделями і видами занять.

Ключові слова: спортивна генетика, навчальний план.

The article gives the main statements of the subject “Sports Genetics”, represented reference distributing of educational time after models and types of employments.

Key words: sports genetics, educational project.

Постановка проблеми. Відповідно до основ Болонського процесу актуальним є удосконалення навчального процесу у вищих навчальних закладах. У зв’язку із цим постає питання про методологію вивчення окремих дисциплін студентами освітнього напрямку 0102 – Фізичне виховання і спорт. Введення в Україні спеціальності “Олімпійський і професійний спорт” вимагає формування змісту й програм нових навчальних дисциплін медико-біологічного та професійно-орієнтованого циклу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом інтенсивно здійснюється науково-методичне забезпечення спеціальності “Олімпійський і професійний спорт”. Підготовані підручники з олімпійського спорту [1; 2], професійного спорту [3], теорії підготовки спортсменів в олімпійському спорті [4], навчальні посібники зі спортивної генетики [5], теорії і методики фізичного виховання [7], готуються навчальні програми [6]. Проте поки що не розроблена методологія викладання навчальної дисципліни “Спортивна генетика”.

Мета роботи – формування концепції і змісту програми навчального курсу “Спортивна генетика”.

Методологія дослідження. Використана загальнонаукова методологія системного аналізу. Суть її в тому, що в науково-теоретичному дослідженні відносно самостійні компоненти розглядаються не ізольовано, а у взаємозв’язку, у системі з іншими. Системний підхід дозволив виявити інтегративні, системні ознаки та якісні характеристики, які відсутні в окремих елементах, що формують систему.

Результати дослідження. Розглянемо концепцію навчальної дисципліни “Спортивна генетика”. Оскільки дана дисципліна вивчає закономірності спадковості моторної поведінки людини, вивчення курсу дозволить сформувати в студентів знання про матеріальні основи спадковості, методи спортивної генетики, генетику

рухової обдарованості, генетику розвитку морфологічних ознак і рухових здібностей людини та інше. Сприятиме формуванню навичок, необхідних тренеру-селекціонеру, спортивному лікарю (широкому колу спеціалістів).

Даний навчальний курс взаємопов'язаний з іншими навчальними дисциплінами: серед біологічних дисциплін фундамент наукових знань спортивній генетиці дала загальна генетика (матеріальні основи спадковості, закономірності спадковості й змінюваності ознак є методологічною основою досліджень спортивної генетики). Як самостійна наука спортивна генетика відокремилась від генетики поведінки людини (психогенетики). Вивчення генетичних особливостей психічної діяльності спортсменів є важливим у системі управління їх тренувальним процесом. Цикл фізіологічних дисциплін (загальна, вікова, спортивна) є фундаментом для розгляду генетичних основ функціональної діяльності спортсменів (серцево-судинної, дихальної, сенсорних систем). Суттєвий вплив серед педагогічних дисциплін на розвиток спортивної генетики має теорія й методика фізичного виховання, загальна теорія підготовки спортсменів в олімпійському спорті, спортивна педагогіка, теорія спортивного відбору та інші навчальні дисципліни.

Мета навчальної дисципліни – вивчення проблем спадковості та рухової обдарованості людини й формування вміння генетичного прогнозу розвитку морфологічних ознак і рухових здібностей людини.

Завдання навчальної дисципліни:

- сформувати в студентів загальне уявлення про матеріальні основи спадковості людини;
- визначити основні особливості спадковості моторної обдарованості дітей і підлітків;
- розглянути основні генетичні закономірності розвитку морфологічних ознак і рухових здібностей людини;
- сформувати загальне уявлення про генетичні маркери індивідуального розвитку людини;
- розглянути генотип-середовищну взаємодію в індивідуальному розвитку людини.

Після вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- загальні основи генетики;
- методи спортивної генетики;
- структуру спортивного таланту, поняття про здібності й задатки;
- генетику рухової активності й спортивної обдарованості людини;
- генетику адаптаційних можливостей людини;
- генетику розвитку морфологічних ознак людини;
- генетику розвитку рухових здібностей людини;
- основні положення генетичної психофізіології;
- основні відомості про генетичні маркери індивідуального розвитку людини;
- основи хроногенетики.

Практично-семінарські заняття та самостійна робота повинні сформувати в студентів *уміння*:

- використовувати базові знання в практичній діяльності;
- здійснювати генетичне прогнозування рухової обдарованості людини;
- уміти визначати наявність певних генетичних маркерів і, відповідно до їх особливостей, прогнозувати рухову обдарованість дитини;
- проводити генетично-педагогічне консультування.

Таблиця

Орієнтовний розподіл навчального часу за модулями і видами занять із курсу “Спортивна генетика”

№ теми	Найменування теми	Кількість годин				
		Усього	Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	СРС (здійснювана також під контролем викладача)
<i>Модуль 1. Загальні основи і генетика рухової обдарованості людини</i>						
1	Вступ до предмета. Матеріальні основи спадковості	6	2	2	–	2
2	Методи спортивної генетики	12	4	2	2	4(2)
№ теми	Найменування теми	Кількість годин				
		Усього	Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	СРС (здійснювана також під контролем викладача)
3	Генетика рухової обдарованості людини	12	4	4	–	4(2)
<i>Модуль 2. Генетика морфологічних ознак і рухових здібностей людини</i>						
4	Генетика і прогноз розвитку довжини і маси тіла людини	6	2	–	2	2
5	Генетика формування розмірів, конституції тіла і м'язів людини	6	2	2	–	2
6	Генетика розвитку рухових здібностей людини	12	4	4	–	4(2)
<i>Модуль 3. Генетичні особливості розвитку психофізіологічних можливостей та індивідуальний прогноз розвитку людини</i>						
7	Генетична психофізіологія	6	2	2	–	2
8	Генетичні маркери індивідуального розвитку людини	12	4	2	2	4(2)
9	Основи хроногенетики	6	2	2	–	2
10	Вплив середовища на розвиток морфологічних ознак і рухових здібностей людини	3	2	–	–	1
Усього		81	28	20	6	27(8)

Примітка. СРС – самостійна робота студентів; у дужках – СРС під керівництвом викладача.

Увесь курс розрахований на 81 годину навчання (1,5 кредита). Він передбачає 28 годин лекцій, 26 годин практично-семінарських занять (54 години аудиторних занять) і 27 годин самостійної роботи (таблиця). Читання курсу здійснюється у двох семестрах (бажано в 7 і 8 семестрах при підготовці бакалаврів або у 9 і 10 семестрах при підготовці магістрів). Рівень знань оцінюється за трьома модулями.

Висновок

На підставі системного аналізу сформована концепція та зміст навчальної дисципліни “Спортивна генетика”, визначені мета й завдання, основні знання та уміння, якими повинен володіти сучасний фахівець з Олімпійського і професійного спорту, зроблено розподіл навчальних годин за модулями й видами занять.

1. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт. – К.: Олимпийская литература, 1994. – Кн.1. – 496 с.
2. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт. – К.: Олимпийская литература, 1997. – Кн.2. – 383 с.
3. Профессиональный спорт / Под общей ред. С.И.Гуськова, В.Н.Платонова. – К.: Олимпийская литература, 2000. – 391 с.
4. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте: Общая теория и ее практическое приложение. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 808 с.
5. Сергиенко Л.П. Основы спортивной генетики. – К.: Вища школа, 2004. – 631 с.
6. Сергієнко Л.П. Програма з навчальної дисципліни “Теорія спортивного відбору”. – Миколаїв: Атол, 2005. – 40 с.
7. Сергієнко Л.П. Практикум з теорії і методики фізичного виховання. – Харків: “ОВС”, 2007. – 271 с.